

Broj: 01-724/22
Podgorica, 26.12.2022.godine
JJ/JJ

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 42/11 i 32/14) postupajući po pritužbi X X Xiz Budve, dao je sledeće

MIŠLJENJE

I UVOD

1.U pritužbi koja nam je dostavljena se između ostalog navodi: da je X majka četvoro djece; da je njena najstarija kćerka X X (1995 g.) okarakterisana kao dijete sa posebnim potrebama i stekla je pravo na produženo roditeljsko staranje nakon 18.godine, drugo dijete (kćerka) je student, treće dijete (kćerka) 14 godina i sin 8 godina; da se sada nalaze u jako teškoj situaciji i bez pomoći joj nema izlaza; da se poslednje dvije godine psihičko stanje njene kćerke jako pogoršano; da se ispoljavalo agresivnim ponašanjem; da je X dijete razvedenih roditelja i da je ona njen roditelj/staratelj; da otac ne vodi nikakvu brigu o njima zadnjih 8 godina, osim poslednju godinu što plaćuje alimentaciju od 100 eura mjesečno (koju je dobila sudskim putem) i nema bilo kakvog kontakta sa X; da je najveću pomoć imala od svoje pokojne sestre koja je preminula; da je zbog nepodnošljive porodične situacije X morala više puta da hospitalizuje u zdravstvenu ustanovu "Dobrota" u Kotoru; da je u nezavidnom položaju jer njena kćerka sada nema pravo ni na "Dobrotu" ni na "Komanski most", da je otac neće, a da nije po procjenama socijalne službe bolnice "Dobrota" za kućni otpust; da je kao majka nemoćna da reaguje i nemoćna da utiče na sistem; da traži da joj se pomogne i nađe rješenje za njenu kćerku koja treba biti smještena u odgovarajuću ustanovu; da traži da joj se obezbijedi barem lista čekanja u nekom od domova najboljih za njenu kćerku; da se ranije obraćala centru ali da nije dobijala nikakav odgovor.

II POSTUPANJE ZAŠTITNIKA

2. Povodom iznijetih navoda, Zaštitnik je pokrenuo ispitni postupak i zatražio izjašnjenja od JU Centra za socijalni rad za Opštine Kotor, Tivat i Budva, PJ Budva i Uprave za inspeksijske poslove – Odsjek za inspekciju socijalne i dječije zaštite, o radnjama i mjerama koje su preduzimali.

3. Zaštitniku je JU Centra za socijalni rad za Opštine Kotor, Tivat i Budva, PJ Budva, dostavio izjašnjenje u kojem se između ostalog navodi: da je X (1995) rođena na Cetinju; da su njeni zdravstveni problemi počeli da se razvijaju na uzrastu od šest godina; da je na uzrastu od 12 godina počela da koristi stalne antipsihotične terapije; da je osnovno obrazovanje kao i srednju školu završila u Resursnom centru „1.jun“ u Podgorici; da su kod djevojčice prisutne česte promjene raspoloženja, prkosno ponašanje i verbalna agresija usmjerena prema članovima njene porodice; da se X nalazi već duži vremenski period na liječenju u JZU „Specijalna bolnica za psihijatriju“ Dobrota – Kotor; da je Rješenjem Osnovnog suda u Kotoru Rs.66/13 od 30.05.2013.godine produženo roditeljsko pravo X X jer se radi o licu sa posebnim potrebama, te se ne može tretirati kao samostalna, punoljetna osoba da se brine o sebi i ista zahtijeva njegu i pomoć drugog lica; iz razloga njenog agresivnog ponašanja prema članovima porodice porodica se obratila Centru zahtjevom za smještaj u JU Zavod „Komanski most“ jer dosadašnji modeli liječenja nijesu dali rezultate; da su konsatatovali da smještaj lica u njihovu ustanovu nije u njenom interesu, te da smatraju da treba da se tretira kao što je i do sada rađeno u nadležnoj psihijatrijskoj ustanovi; da se Centar pismeno obratio Ministarstvu finansija i socijalnog staranja kao i Zavodu za socijalnu i dječiju zaštitu kako bi dobili smjernice u

rješavanju problema; da odgovor nijesu dobijali; da se majka nije obraćala zahtjevom Centru za smještaj u neki od domova starih; da su joj u razgovoru naveli da zbog godina života to nije adekvatan vid smještaja za tako mladu djevojku, i da su je upućivali da se obrati zahtjevom za smještaj u neku adekvatnu ustanovu u regionu; da je X X korisnik prava na ličnu invalidninu kod Centra, a majka korisnik prava na naknadu roditelju – staratelju.

4. Zaštitniku je Uprava za inspeksijske poslove – Odsjek za inspekciju socijalne i dječije zaštite, dostavila izjašnjenje u kojem se između ostalog navodi: da je prilikom vršenja inspeksijskog nadzora utvrđeno i zapisnički konstatovano sledeće:

-da X X rješenjem Centra br.0703-1552/2016-3 od 11.07.2017.godine nastavlja sa korišćenjem prava na ličnu invalidninu, počev od 01.07.2017.godine; da se ovim rješenjem stavlja van snage rješenje Centra za socijalni rad br.0703-1552/2016-2 od 23.11.2016.godine; da se u predmetu nalazi Nalaz, ocjena i mišljenje Drugostepene socijalno-ljekarske komisije Ministarstva rada i socijalnog staranja od 22.08.2016.godine, koja je na osnovu medicinske i druge dokumentacije ocijenila da medicinske indikacije utvrđene u tacki 3 Nalaza, ocjeni i mišljenju (F x, Fx) jesu medicinske indikacije predviđene za ostvarivanje prava na licnu invalidninu u skladu sa članom 4 Pravilnika o medicinskim indikacijama za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje, dodatka za njegu i pomoć, licnu invalidninu i naknadu zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena (" Službeni list CG", broj 56/14).

-da se JU Centar za socijalni rad za opštine Kotor, Tivat i Budva dopisom br.128/21-0301-387 od 23.03.2021.godine obratio Zavodu za socijalnu i dječiju zastitu kako bi dobili pomoć i dalje smjernice u rješavanju problema obavještavajući u istom aktu o sledećem: X X rođena je u terminu 1995.godine na Cetinju od oca X X i majke X rođj.X. Rođena je kao prvo dijete po redu rođenja u porodici. Njeni zdravstveni problemi su počeli na uzrastu od 6 godina. Po navodima majke bila je hiperaktivno dijete. Roditelji su se razveli kada je imala 11 godina. Na uzrastu od 12 godina počela je da koristi stalne antipsihotične terapije zbog pervazivnog poremećaja i mentalne retardacije. Osnovno obrazovanje kao i srednju školu za pomoćnog kuvara je završila u Resursnom centru "1.jun" u Podgorici; da si kod nje prisutne česte promjene raspoloženja, prkosno ponašanje, verbalna agresija usmjerena prema članovima porodice. X ima dvije rođene sestre, X X (1997) i X (2006) kao i polubrata po majci X (2012). X se već duži vremenski period nalazi u JZU "Specijalna bolnica za psihijatriju" Dobrota-Kotor. U medicinskim izvještajima se navodi da se X liječi od psihoze i mentalne retardacije; da je tokom dosadašnjeg liječenja, primijenjeno nekoliko terapijskih protokola, bez značajnog uspjeha. Stanje destruktivnog i agresivnog ponašanja je i dalje prisutno po navodima majke X. Rješenjem Osnovnog suda u Kotoru posl. br. Rs 667/13 od 30.05.2013.godine se produžilo roditeljsko pravo X X, pošto se radi o licu sa posebnim potrebama, te se ne može tretirati kao samostalna punoljetna osoba sposobna da se brine o sebi i ista zahtijeva pomoć i njegu drugog lica. Na navedenom ročištu su prisustvovali vještaci neuropsihijatri dr X X i dr X X koji su dali svoj nalaz i mišljenje da X X boluje od "SCH-psihoza", uz stalnu terapiju neuroleptika, sedativa i psihostabilizatora. Boluje od ranog djetinjstva, iz nekoliko navrata je hospitalno ispitivana u Institutu za mentalno zdravlje u Palmotićevoj ulici, više puta testirana psihološki i postoji obimna dokumentacija o tzv.inplanitiranoj psihozi i toku liječenja u Kotoru i Podgorici. Takodje, vještaci su konstatovali da se radi o osobi sa umjerenom mentalnom retardacijom, što je pokazao intervju i mali test intelektualnih sposobnosti, gdje se vidi da su prisutni psihotični elementi sa strahom, halucinacijama, nesanicom kao i određivanjem ponašanja pod uticajem receptilnih obmana. S obzirom da su bolest i stanje hroničnog karaktera, bili su mišljenja da se treba produžiti roditeljsko pravo X X. Iz razloga X agresivnog ponašanja prema članovima porodice, te njenoj sklonosti da ih povređuje porodica se obratila zahtjevom za njen smještaj u JU Zavod "Komanski most" u Podgorici jer dosadašnji metodi liječenja nijesu dali rezultate. Od strane ustanove Centar je obaviješten dopisom br.04-128/21-278 od dana 11.03.2021.godine da je njihov Stručni tim analizirao svu priloženu dokumentaciju i saopštili su da se na listi čekanja trenutno nalaze tri lica, koja već duži vremenski period čekaju na smještaj, te da uvidom u medicinsku dokumentaciju vide da se radi o licu koje se u proteklom periodu liječilo u klinici za psihijatriju u KBC Podgorica, potom SBP "Laza Lazarević" u Beogradu, SBP "Dobrota" u Kotoru gdje se i sada nalazi i zahtijeva kontinuirano psihijatrijsko praćenje. Takodje, i pored liječenja u pomenutoj ustanovi prisutno je kontinuirano agresivno ponašanje u toj mjeri da može da ugrozi fizičku bezbjednost drugih lica, te samim tim oni kao ustanova nijesu specijalizovani za tretmane ovakvih lica, kako kadrovski tako ni prostorno. Na kraju konstatuju da smještaj X X u njihovu ustanovu zbog njenog stanja iz priložene medicinske dokumentacije nije u njenom interesu.

-da X roditelji kao i što su u svom zahtjevu naveli nijesu u mogućnosti da brinu o njoj jer su zasnovali nove bračne zajednice, njena majka X kod koje X i živi ima još troje djece od kojih je dvoje maloljetno te je zabrinuta za njihovu bezbjednost s obzirom da X nema samokontrolu već vrlo često i prema njoj upotrijebi fizičku silu.

-da se u predmetu nalazi Rješenje o produženju roditeljskog prava Posl. Br. Rs.66/13 od 13.05.2013.godine; kao i odgovor JU Zavod „Komanski most“ Centru za socijalni rad a u vezi smještaja X X.

-da je inspektorka socijalne i dječje zaštite u skladu sa ovlaštenjima iz čl.165 stav st.3 tač.6 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti uzela izjavu od xx koja je u vezi sa predmetom izjavila sledeće: „Porodica X X X je na evidenciji Centra od 01.01.2014.godine, po osnovu priznavanja prava na dodatak za tuđu njegu i pomoć na ime kćerke X X, da kasnije ona ostvaruje pravo na ličnu invalidninu, a njena majka X pravo na naknadu roditelju /staratelju lica sa invaliditetom. Pravo na dječji dodatak kod Centra ostvaruje dvoje djece i to: X X i X X. Imenovana se obraćala zahtjevom Centru za smještaj u JU Zavod „Komanski most“, od strane koje ustanove se nalazi odgovor u spisima predmeta. X X se trenutno nalazi u Specijalnoj psihijatrijskoj bolnici Dobrota u Kotoru na liječenju.

- da su se o problemu obraćali Ministarstvu rada i socijalnog staranja i Zavodu za socijalnu i dječiju zaštitu, ali da nijesu dobili odgovor. Najbolji vid zaštite za X X je zbrinjavanje u adekvatnu ustanovu shodno njenoj dijagnozi i savjetovali su je da se obrati nekoj ustanovi u regionu, jer na teritoriji naše države takve ustanove kao sto je JU Zavod „Komanski most“ a od koje je dobijen negativan odgovor, nema.

-da se majka X nije obraćala Centru pisanim podneskom za smještaj u neki od domova starih, ali u razgovoru su joj naveli da zbog godina života i njene duševne bolesti to nije adekvatan vid smještaja.

-da vršenjem inspekcijskog nadzora inspektorka socijalne i dječje zaštite nije našla osnova za preduzimanje mjera i radnji iz svojih nadležnosti po predmetnoj inicijativi u postupanju nadležnog Centra za socijalni rad, te shodno čl.36 st.5 Zakona o inspekcijskom nadzoru obustavljen je postupak.

III UTVRĐENE ČINJENICE

5. Na osnovu navoda iz pritužbe, izjašnjenja i dostavljene dokumentacije u ispitnom postupku je utvrđeno:

- da je X (1995) rođena na Cetinju od oca XX i majke X rođj.X;
- da je X kao najstarija ima još dvije rođene sestre, X X (1997) i X (2006) kao i polubrata po majci X (2012);
- da su se roditelji razveli kada je X imala 11 godina i da je povjerena majci koja vrši roditeljsko pravo;
- da je osnovno obrazovanje kao i srednju školu za pomoćnog kuvara završila u Resursnom centru "1.jun" u Podgorici;
- da su X zdravstveni problemi počeli da se razvijaju na uzrastu od 6 godina;
- da je na uzrastu od 12 godina počela da koristi stalne antipsihotične terapije zbog pervazivnog poremećaja i mentalne retardacije i da su kod X prisutne česte promjene raspoloženja, prkosno ponašanje, verbalna agresija usmjerena prema članovima porodice;
- da se X nalazi već duži vremenski period na liječenju u JZU „Specijalna bolnica za psihijatriju“ Dobrota – Kotor;
- da je Rješenjem Osnovnog suda u Kotoru Rs.66/13 od 30.05.2013.godine ka X X produženo roditeljsko pravo jer se radi o licu sa posebnim potrebama, te se ne može tretirati kao samostalna, punoljetna osoba da se brine o sebi i ista zahtijeva njegu i pomoć drugog lica;
- da se iz razloga X agresivnog ponašanja prema članovima porodice porodica obratila Centru za socijalni rad Budva zahtjevom za smještaj u JU Zavod „Komanski most“, jer dosadašnji modeli liječenja nijesu dali rezultate;
- da su iz Komanskog mosta konstatovali da smještaj lica u njihovu ustanovu nije u x nteresu, te da smatraju da treba da se tretira kao što je i do sada rađeno u nadležnoj psihijatrijskoj ustanovi;
- da se Centar za socijalni rad Budva pismeno obratio Ministarstvu finansija i socijalnog staranja kao i Zavodu za socijalnu i dječiju zaštitu kako bi dobili smjernice u rješavanju problema ali da nijesu dobijali odgovor;
- da se majka X nije obraćala zahtjevom Centru za socijalni rad Budva za smještaj u neki od domova starih i da su joj u razgovoru naveli da zbog godina života to nije adekvatan vid smještaja za tako mladu djevojku, kao i da su je upućivali da se obrati zahtjevom za smještaj u neku adekvatnu ustanovu u regionu;
- da je X X korisnik prava na ličnu invalidninu kod Centra za socijalni rad Budva, a majka korisnik prava na naknadu roditelju – staratelju.
- da je izvršen inspekcijski nadzor inspektorke socijalne i dječje zaštite u skladu sa ovlaštenjima iz čl.165 stav st.3 tač.6 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i da vršenjem inspekcijskog nadzora nije nađen osnov za

preduzimanje mjera i radnji iz njihovih nadležnosti u postupanju nadležnog Centra za socijalni rad, da je Centar preduzeo mjere i radnje iz svojih nadležnosti, te shodno čl.36 st.5 Zakona o inspeksijskom nadzoru postupak je obustavljen.

IV RELEVANTNI PROPISI

6. Ustav Crne Gore („Sl. list CG“ br.1/2007 i 38/2013) propisuje da:

Crna Gora jemči i štiti prava i slobode. Prava i slobode su nepovredivi.
Svako je obavezan da poštuje prava i slobode drugih. (Član 6)
Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu. (Član 8)
Svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda. (Član 19)
Roditelji su obavezni da brinu o djeci, da ih vaspitavaju i školuju. (Član 72)
Dijete uživa prava i slobode primjerno njegovom uzrastu i zrelosti.
Djetetu se jemči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe. (član 74)

7.Konvencijom o pravima djeteta UN-a propisano je:

U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja.
Države-potpisnice uzimaju na sebe da osiguraju djetetu zaštitu i brigu koja je potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, zakonskih staratelja ili drugih pojedinaca zakonski odgovornih za njega, i da bi se ovo postiglo, preduzeće sve zakonske i upravne mjere. (Član 3. stav 1 i 2)
Države-potpisnice će osigurati da se institucije, službe i ustanove odgovorne za brigu o djeci i njihovu zaštitu pridržavaju standarda uspostavljenih od odgovarajućih vlasti, naročito u pogledu sigurnosti, zdravlja, u broju i prikladnosti njihovog osoblja kao i odgovarajućeg nadzora nad njima. (čl. 3)
Države-potpisnice se slažu da se obrazovanje djeteta usmjeri ka:
(a) Razvoju dječije ličnosti, talenta i mentalnih i fizičkih sposobnosti do njihovih punih mogućnosti;
(d) Pripremi djeteta za odgovoran život u slobodnom društvu, u duhu razumijevanja, mira, tolerancije, jednakosti ..(čl. 29 stav 1 tačka 1 i 4)

8. Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 27/13, 01/15 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 01/17, 31/17, 42/17, 50/17, 59/21, 145/21, 145/21) propisuje:

Prava iz socijalne i dječje zaštite i obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite ostvaruju se pod uslovima i na način propisan ovim zakonom. (Član 1)
Socijalna i dječja zaštita je djelatnost kojom se obezbjeđuju i ostvaruju mjere i programi namijenjeni pojedincu i porodici sa nepovoljnim ličnim ili porodičnim okolnostima, koji uključuju prevenciju, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku. (Član 2)
Socijalna i dječja zaštita ima za cilj unaprijeđenje kvaliteta života i osnaživanje za samostalan i produktivan život pojedinca i porodice.
U ostvarivanju ciljeva socijalne i dječje zaštite, posebno se štite:
1) dijete:
- bez roditeljskog staranja;
- čiji roditelj nije u stanju da se o njemu stara;
- sa smetnjama i teškoćama u razvoju;.....(Član 4)
Prava iz socijalne i dječje zaštite su:
1) osnovna materijalna davanja;
2) usluge socijalne i dječje zaštite. (Član 11)
Osnovna materijalna davanja u socijalnoj zaštiti su:
1) materijalno obezbjeđenje;
2) lična invalidnina;
3) dodatak za negu i pomoć;
4) zdravstvena zaštita;
5) troškovi sahrane;

6) jednokratna novčana pomoć;

7) naknada roditelju ili staratelju korisnika prava na ličnu invalidninu.

Država može obezbijediti i druga materijalna davanja u socijalnoj zaštiti, u skladu sa materijalnim mogućnostima.

Bliže uslove za ostvarivanje prava iz st. 1 i 2 ovog člana propisuje nadležni organ državne uprave. (Član 20)

9. Porodični zakon Crne Gore ("Sl. list RCG", br. 1/2007 i "Sl. list CG", br. 53/2016 i 76/2020) propisuje:

Prava djeteta su nedjeljiva, uzajamno povezana i cjelovito se ostvaruju.

Država je dužna da poštuje i unapređuje prava djeteta i preduzima potrebne mjere za zaštitu djeteta od zanemarivanja, zlostavljanja, eksploatacije i diskriminacije.

Svako je dužan da obavijesti centar za socijalni rad (u daljem tekstu: organ starateljstva) o povredi prava djeteta za koju sazna.

Mjere kojima se zadire u porodični život dopuštene su samo ako se zaštita članova porodice ne može obezbijediti na manje restriktivan način, pružanjem usluga socijalne i dječje zaštite.

U ostvarivanju, unapređivanju i zaštiti prava djeteta nadležni organi, ustanove, javne službe i pojedinci dužni su da međusobno sarađuju. (Član 5)

Svako je dužan da se rukovodi najboljim interesom djeteta u svim aktivnostima koje se direktno ili indirektno tiču djeteta.

Najbolji interes djeteta ima prioritet i utvrđuje se polazeći od:

- prava djeteta;
- mišljenja i želje djeteta;
- uzrasta, razvojnih sposobnosti i drugih ličnih svojstava djeteta;
- potrebe zaštite života i zdravlja djeteta;
- potrebe osiguranja bezbjednosti djeteta;
- potrebe fizičkog, emocionalnog, obrazovnog, socijalnog i drugog razvoja djeteta;
- prethodnog iskustva i okolnosti u kojima dijete živi;
- drugih okolnosti i stanja koja mogu da utiču na dobrobit djeteta. (Član 5b)

Bračni supružnici sporazumno odlučuju o podizanju zajedničke djece i o tome kako će urediti odnose i obavljati poslove koji se tiču bračne, odnosno porodične zajednice. Član 44

Roditeljsko pravo sačinjavaju prava i dužnosti roditelja da se brinu o ličnosti, pravima i interesima svoje djece. (Član 59)

Roditeljsko pravo pripada majci i ocu zajedno. (Član 60)

Dijete ima pravo na život i razvoj u zdravoj i bezbjednoj životnoj i socijalnoj sredini.

Dostojanstvo djeteta je neprikosnoveno i svi su dužni da ga poštuju i štite.

Svi su dužni da postupaju prema djetetu uz poštovanje njegove ličnosti i individualnosti. (Član 61a)

Dijete ima pravo da živi sa roditeljima i pravo da se roditelji o njemu staraju prije svih drugih.

Pravo djeteta da živi sa roditeljima može biti ograničeno samo sudskom odlukom kada je to u najboljem interesu djeteta.

Sud može donijeti odluku o odvajanju djeteta od roditelja ako postoje razlozi za ograničenje ili lišenje roditeljskog prava ili u slučaju nasilja u porodici.

Dijete koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje može odlučiti sa kojim će roditeljem živjeti.

U slučaju spora u pogledu vršenja roditeljskog prava nad djetetom iz stava 4 ovog člana, sud donosi odluku u skladu sa željom djeteta, osim ako je to suprotno njegovom najboljem interesu. (Član 62)

Roditeljsko staranje podrazumijeva odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, u svrhu zaštite i unapređenja ličnih i imovinskih prava i dobrobiti djeteta i obuhvata čuvanje, podizanje, vaspitanje, obrazovanje, zastupanje, izdržavanje, kao i upravljanje i raspolaganje imovinom djeteta.

Roditelji su dužni da roditeljsko staranje vrše u najboljem interesu djeteta, u skladu sa njegovim razvojnim potrebama i mogućnostima.

Roditelji imaju pravo da dobiju sva obavještenja o djetetu od obrazovnih i zdravstvenih ustanova. (Član 69)

Roditelji imaju pravo i dužnost da sa djetetom razvijaju odnos zasnovan na ljubavi, povjerenju i uzajamnom poštovanju i da dijete usmjeravaju ka usvajanju onih vrijednosti koje imaju univerzalni karakter. (Član 71)

Roditelj koji samostalno vrši roditeljsko pravo dužan je da omogući i podstiče održavanje ličnih odnosa djeteta sa drugim roditeljem, srodnicima i licima sa kojima dijete vezuje posebna bliskost, ukoliko to nije ograničeno sudskom odlukom.

Roditelj koji sa djetetom održava lične odnose ne smije svojim ponašanjem ometati drugog roditelja u vršenju roditeljskog prava. (Član 79a)

Sud odlukom u vanparničnom postupku može roditelju koji nesavjesno vrši prava ili dužnosti prema djetetu ograničiti roditeljsko pravo.

Ograničenjem roditeljskog prava roditelju se može oduzeti vršenje jednog ili više prava i dužnosti prema djetetu, osim dužnosti da izdržava dijete.

Sud će roditelju oduzeti pravo da živi sa djetetom ako u većoj mjeri zanemaruje podizanje i vaspitanje djeteta ili zbog prilika u porodici postoji opasnost za pravilno podizanje djeteta.

Smatra se da roditelj u većoj mjeri zanemaruje podizanje i vaspitanje djeteta naročito ako ne brine dovoljno o ishrani, higijeni, odijevanju, medicinskoj pomoći, redovnom pohađanju škole, ne sprečava dijete u štetnom druženju, skitnji, prosjačenju ili krađi. (Član 85)

Postupak za ograničenje roditeljskog prava pokreće sud po službenoj dužnosti, na predlog organa starateljstva, drugog roditelja ili djeteta.

Ograničenje roditeljskog prava se određuje u trajanju do godinu dana.

Žalba protiv odluke iz člana 85 ovog zakona ne odlaže izvršenje.

Prije isteka roka iz stava 2 ovog člana sud će ispitati sve okolnosti slučaja i u najboljem interesu djeteta novom odlukom vratiti roditeljima ograničeno pravo, produžiti trajanje izrečene mjere ili izreći drugu mjeru za zaštitu najboljeg interesa djeteta. (Član 86)

Organ starateljstva dužan je da roditeljima pruža odgovarajuće oblike pomoći i podrške i preuzima potrebne mjere radi zaštite prava i najboljeg interesa djeteta, a na osnovu neposrednog saznanja ili obavještenja. (Član 80)

10. Zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list CG” br. 42/11 i 32/14) propisano je:

Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preuzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja (u daljem tekstu: organi), kao i mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije. (Član 2)

Zaštitnik/ca nije ovlašćen/a da mijenja, ukida ili poništava akte organa.

Zaštitnik/ca ne može da zastupa stranke u postupku, niti da u njihovo ime ulaže pravna sredstva, osim u slučaju iz člana 27 stav 2 ovog zakona. (Član 22)

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje. (Član 41)

Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom na čiji rad se preporuka odnosi obavezan je da, u ostavljenom roku, dostavi izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke.

Ukoliko starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom ne postupi po preporuci u određenom roku, Zaštitnik/ca može upoznati neposredno viši organ, podnijeti poseban izvještaj ili obavijestiti javnost. (Član 42)

O rezultatima ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca obavještava podnosioca/teljku pritužbe dostavljanjem mišljenja. (Član 43)

V ZAKLJUČNA OCJENA

11. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda nakon sprovedenog ispitnog postupka i dobijene dokumentacije zapaža da su nadležni iz JU Centra za socijalni rad za Opštine Kotor, Tivat, Budva PJ Budva i Uprava za inspeksijske poslove – Odsjek za inspekciju socijalne i dječije zaštite, preduzimali mjere i radnje u skladu sa zakonskim i profesionalnim načelima, ali da u ovom trenutku pored svih preduzetih mjera i radnji maloljetna X X (1995) nije zbrinuta u adekvatnu zdravstvenu ustanovu koja odgovara njenom uzrastu i zdravstvenom stanju, i da je takvim postupanjem došlo do povrede prava na zdravstvenu zaštitu i njenog najboljeg interesa.

Zaštitnik takođe zapaža iz dostavljene dokumentacije da je Centar za socijalni rad preduzima niz aktivnosti i da je bio u toku sa porodičnom situacijom porodice X; da se X nalazi već duži vremenski period na liječenju u JZU „Specijalna bolnica za psihijatriju“ Dobrota – Kotor; da je Rješenjem Osnovnog suda u Kotoru Rs.66/13 od 30.05.2013.godine, X X produženo roditeljsko pravo jer se radi o licu sa posebnim potrebama, te se ne može tretirati kao samostalna, punoljetna osoba da se brine o sebi i ista zahtijeva njegu i pomoć drugog lica; da se iz razloga X agresivnog ponašanja prema članovima porodice porodica obratila Centru za socijalni rad Budva zahtjevom za smještaj u JU Zavod „Komanski most“, jer dosadašnji modeli liječenja nijesu dali rezultate; da su iz Komanskog

mosta konstataovali da smještaj lica u njihovu ustanovu nije u njihovom interesu, te da smatraju da treba da se tretira kao što je i do sada rađeno u nadležnoj psihijatrijskoj ustanovi; da se Centar za socijalni rad Budva pismeno obratio Ministarstvu finansija i socijalnog staranja kao i Zavodu za socijalnu i dječiju zaštitu kako bi dobili smjernice u rješavanju problema ali da nijesu dobijali odgovor; da se majka X nije obraćala zahtjevom Centru za socijalni rad Budva za smještaj u neki od domova starih i da su joj u razgovoru naveli da zbog godina života to nije adekvatan vid smještaja za tako mladu djevojku, kao i da su je upućivali da se obrati zahtjevom za smještaj u neku adekvatnu ustanovu u regionu; da je X korisnik prava na ličnu invalidninu kod Centra za socijalni rad Budva, a majka korisnik prava na naknadu roditelju – staratelju.

Zaštitnik takođe zapaža iz dostavljene dokumentacije da je izvršen inspekcijski nadzor i da u vršenju istog nije bilo osnova za preduzimanje mjera i radnji iz nadležnosti inspekcije prema Centru za socijalni rad i da je postupak u tom dijelu obustavljen.

Zaštitnik napominje da je primarna briga roditelja da se staraju o djeci, a ako se iscrpe te mogućnosti ili pokažu neadekvatnim, od strane Centra treba pristupiti odgovarajućim oblicima pomoći i podrške i preduzimanju potrebnih mjera radi zaštite prava i najboljeg interesa djeteta.

Imajući u vidu navedeno a u cilju ostvarivanja najboljeg interesa djeteta, Zaštitnik daje

PREPORUKU

JU Centru za socijalni rad za Opštine Kotor, Tivat i Budva - PJ Budva:

- da u saradnji sa relevantnim institucijama iz oblasti zdravstvene i socijalne zaštite definišu najbolji oblik zaštite za X X;

Ministarstvu rada i socijalnog staranja Crne Gore:

- da pruži stručnu podršku JU Centru za socijalni rad Budva u definisanju adekvatnog oblika zaštite za X X;
- da u svim budućim situacijama sa dužnom pažnjom, pruža stručnu podršku ustanovama socijalne i dječije zaštite u cilju definisanja najboljih oblika zaštite u situacijama kada to ostvarivanje najboljeg interesa korisnika iziskuje.

JU Centru za socijalni rad za Opštine Kotor, Tivat i Budva - PJ Budva i Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore su dužni da u roku od 30 dana, od dana prijema Mišljenja, Zaštitniku dostave izvještaj o preduzetim i namjeranim aktivnostima na izvršenju preporuka.

Zaštitnik će u narednom periodu pratiti realizaciju preduzetih aktivnosti, imajući u vidu da je za pojedine radnje potreban duži rok od ostavljenog.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Snežana Mijušković

D-na:

- podnositeljki pritužbe X X X,

-JU Centar za socijalni rad za Opštine Kotor, Tivat, Budva PJ Budva; adresa: Trg Sunca bb, Budva;

-Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore; adresa: Rimski trg br.46 Podgorica

-a/a

